

Інноваційний експеримент сучасності: «Створення середовища до профільної підготовки та професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентісного підходу».

В статті висвітлено компетентісний підхід до навчально-виховного процесу, як дієвий освітній інструмент розвитку особистості юнацтва, його спрямованість на активне й конструктивне входження людини в сучасні суспільні процеси, досягнення нею високого рівня самореалізації особистісного потенціалу, життєвої компетентності та життєвого успіху.

Соціально-економічний розвиток сучасного українського суспільства пов'язаний з його технічними трансформаціями у промисловості, сільському господарстві, енергетиці, а, також, з формуванням людських трудових ресурсів, вихованням і підготовкою людей до виконання суспільно-корисних й індивідуально необхідних оновлених трудових функцій. Зростає не тільки значення трудової діяльності для людини, зростає її складність та відповідальність за виконання роботи. Входження молоді в світ глобалізації та динамічних перетворень, у відкрите сучасне суспільство, підвищує роль життєвої та соціальної компетентності учнів освітніх навчальних закладів різного типу, оскільки посилення конкуренції у світовому економічному просторі загострює проблему формування, відтворення та використання трудових ресурсів. За результатами досліджень Світового банку, проведених в 192 країнах, саме на трудовий потенціал припадає 64 відсотки загального багатства країни.

Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні, її інтеграція у європейське й світове співтовариство та закони ринку праці зумовлюють необхідність створення нових форм освітнього мікросоціуму, інноваційних психотехнологій профорієнтації для соціально-виховних інститутів, покликаних забезпечувати ефективну соціалізацію підростаючих поколінь та підготовку молоді до професійного самовизначення, самоосвіти й саморозвитку в сучасних соціально-економічних умовах. Успішна та цілеспрямована робота всіх ланок навчального закладу створює можливості для вибору майбутньої професії учнівською молоддю та корекції її професійних планів, сприяє розвитку професійно важливих якостей з обраного виду діяльності, де саме свідомий професійний вибір є фундаментом кращої підготовки кваліфікованих і компетентних фахівців для різних галузей господарської діяльності, науки, освіти, техніки й культури, попереджує плінність кадрів, забезпечує створення соціального комфорту в суспільстві.

Життєдіяльність сучасної людини визначається як процес динамічних швидкісних загальнопланетарних змін, який постійно ускладнюється: на нього впливають не тільки зовнішні реалії соціального та індивідуального існування, а й внутрішні перебудови самосвідомості, моральні та емоційні стани, духовні перетворення.

На початку XXI століття головна відповідальність за гуманізацію суспільного життя належить передусім освітянській системі, тим інституціям, які створюють і реалізують концепції та програми освіти й виховання підростаючого покоління, які спрямовані на формування світогляду юної особистості громадянина незалежної української держави, де саме педагогіка, як базовий інститут освіти, покликана відшукати інноваційні шляхи розвитку й реалізації поставлених перед нею завдань.

Усвідомлюючи процеси прискороеного інноваційного розвитку суспільства та вимоги глобального ринку праці, який потребує висококваліфікованих спеціалістів у різних галузях соціально-економічної діяльності, Голопристанським районним відділом освіти Херсонської області у співпраці з науковцями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (Київ) була розроблена програма експерименту *«Створення середовища до*

профільної підготовки та професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентісного підходу».

Автор і керівник цього проекту - доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ІТТО НАПН України Єльнікова Галина Василівна, науково-методичним консультантом програми є кандидат педагогічних наук, завідувачий лабораторією професійної орієнтації і виховання, старший науковий співробітник Закатнов Дмитро Олексійович, психолого-педагогічний супровід проекту очолює науковий співробітник лабораторії професійної орієнтації і виховання, практичний психолог, арт-терапевт Злочевська Людмила Степанівна.

Вибір професії - важлива соціальна проблема сучасності, оскільки, помилка, допущена в процесі професійного самовизначення, має серйозні соціальні наслідки не тільки для самої людини, а здебільшого, й для суспільства. Разом з тим, це є проблема самої особистості: вид трудової діяльності, яку вибирає молодь, суттєво впливає на все її життя, на прояв свого ставлення до світу, де саме професійна діяльність визначає місце людини в суспільстві.

Успішне розв'язування задач ринкового реформування економіки нашого суспільства вимагає раціонального використання трудових ресурсів і забезпечення нового рівня соціокультурного світогляду та економічного мислення кожної юної особистості в усіх сферах їх діяльності, а також, здатності молодих фахівців до продовження професійної освіти упродовж всієї життєдіяльності, спонукає до урізноманітнення методів професійної орієнтації.

Ідея компетентісно спрямованої освіти органічно пов'язана із тими педагогічними процесами, які утверджують такі суспільно значущі цінності, як свобода вибору, креативний підхід та життєвий досвід, проектна діяльність учнів.

Компетентісний підхід до навчально-виховного процесу – це дієвий освітній інструмент розвитку особистості, спрямований на активне й конструктивне входження людини в сучасні суспільні процеси, досягнення нею високого рівня самореалізації особистісного потенціалу, життєвої компетентності та життєвого успіху. Саме він покликаний подолати прірву між освітою та вимогами життя.

Переорієнтація сучасної освіти вимагає створення сприятливих умов для розробки та застосування інноваційних психолого-педагогічних технологій, насамперед, активних методів та інтерактивних технологій, проєктивних методик й розвиваючих підходів, які сприяють «психологізації» усього педагогічного процесу та формуванню компетентісного підходу в освіті.

Виходячи з цих міркувань, була визначена *гіпотеза* експерименту, в якій передбачено можливості ефективного формування рівня соціальної зрілості учнів загальноосвітнього навчального закладу, достатнього для забезпечення їхньої автономності, самостійності в різних сферах життєдіяльності за умови створення в школі системи до профільної підготовки та профорієнтаційної роботи на основі компетентісно орієнтованого підходу; а *мета даного* експерименту – це розробка, обґрунтування та експериментальна перевірка інноваційної моделі соціально-педагогічного середовища закладу освіти в умовах глобалізації, з урахуванням процесів всесвітньої економічної, політичної та соціокультурної інтеграції, які сприяють необхідності формування в учнівській молоді нового типу критичного мислення, сучасного розуміння свого місця в суспільстві, і створюють умови задля успішного саморозвитку в системі освіти з профільною підготовкою учням з різними потенційними можливостями й здібностями.

В ході реалізації завдань експерименту, який буде проводитись упродовж 4-х років, в Голопристанському районі Херсонської області були визначені учасники дослідно-експериментальної роботи: загальноосвітні школи І-ІІІ ступенів: Великокардашинська, Пам'ятненська, Новософіївська, Гладківська І-ІІІ ступенів; Голопристанська ЗОШ №4, Новозбур'ївська ЗОШ №3, Олексіївська ЗОШ, Малокопанівська та Новозбур'ївський міжшкільний навчально-виробничий комбінат.

У 2011-2012 навчальному році освітні заклади Голопристанського району опрацювали I -й підготовчий етап експерименту, в якому реалізація програми експерименту відбувається шляхом розробки районної моделі мережевої організації до профільної підготовки та профорієнтаційної роботи. Відділ освіти та районна методична служба забезпечили кожний освітній заклад, який приймає участь в інноваційному експерименті, пакетом інформаційних матеріалів з проблеми до профільної підготовки, профорієнтаційної роботи і профільного навчання та психолого-педагогічним інструментарієм (визначеними методами та методиками дослідження).

Усвідомлюючи велику відповідальність за результати інноваційного експерименту та для чіткої організації науково-дослідницької роботи, в школах було створено творчі групи вчителів-дослідників, які проявили креативну активність, ініціативність та цілеспрямованість в реалізації поставлених завдань дослідження. З метою підвищення професійної майстерності та самовдосконалення, рівня обізнаності вчителів з проблеми експерименту, методичними службами шкіл були проведені педагогічні читання, підібрані матеріали діагностики, які допомогли визначити рівень готовності вчителів до експериментальної діяльності, розроблено алгоритм формування особистості вчителя-дослідника.

Сучасне розуміння своїх професійних завдань та потяг до постійного самовдосконалення, спонукали працівників районних методичних об'єднань та вчителів-дослідників експериментально-творчих груп, які задіяні в проекті **«Створення середовища до профільної підготовки та професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентісного підходу»**, спрямувати свою увагу на такі питання, як: ознайомлення та вивчення сучасних державних освітніх стандартів; нормативно-правових основ побудови системи до профільної підготовки та профорієнтації; науково-методичних і навчально-дидактичних матеріалів з проблемної теми; методів управління процесом розробки та реалізації системи до профільної підготовки та профорієнтації; видів, цілей, змісту курсів за вибором та спецкурсів; організації оформлення портфоліо та профорієнтаційного зошита, що є **інновацією цього проекту**.

За допомогою психолого-педагогічного інструментарію, використовуючи методики «Визначення творчого потенціалу», «Виявлення типологічних особливостей вчителя», «Визначення психологічних етапів особистості»(за методикою М.Курганського), «Мотивація успіху і невдачі» (за А.О.Реаном) було визначено рівень розвитку та творчого потенціалу членів педагогічних колективів на початок участі в експерименті, виявлено мінімальний досвід діяльності, або попередній стан сформованості особистості вчителя-дослідника, його соціальна та особистісна мотивація, які необхідні до подальшого саморозвитку як вчителя-дослідника; узагальнені способи діяльності на певному етапі формування вчителя-дослідника, знання, уміння й навички, які так необхідні для участі в експерименті, а також, рефлексія ефективності отриманого результату.

Розвиток світового і, зокрема, європейського освітнього простору, об'єктивно потребує від української школи адекватної реакції на процеси реформування загальної середньої школи, що відбуваються у провідних країнах світу. Загальною тенденцією розвитку старшої профільної школи є її орієнтація на широку диференціацію, варіативність, багатопрофільність, інтеграцію загальної і допрофесійної освіти. Осмислення продуктивних тенденцій вітчизняного і зарубіжного досвіду профілізації старшої школи свідчить про необхідність широкого врахування як суспільного контексту функціонування школи, так і індивідуальних потреб та здібностей сучасної учнівської молоді.

Вид диференційованого навчання, як інновації сучасності, - це профільне навчання, яке передбачає врахування освітніх потреб в умовах швидкоплинних соціально-економічних процесів сьогодення, нахилів і здібностей старшокласників та створення освітнього простору для забезпечення можливостей кожному учневі рівного доступу до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя, соціокультурного та економічного виховання особистості, здатної

до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації навчання, інноваційних результативних психолого-педагогічних технологій та компетентнісного підходу.

Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку, самоорганізації та самоосвіти.

Основними завданнями профільного навчання визначаються: 1) створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки; 2) виховання в учнівської молоді любові до праці, забезпечення умов для їхнього життєвого і професійного самовизначення (проектування життєдіяльності), формування готовності до свідомого вибору й оволодіння майбутньою професією; 3) формування ключових компетенцій на допрофільному рівні: соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної та самої головної компетенції для учнів старших класів – це здатність усвідомлено навчатись; спрямування підлітків та учнівської молоді щодо майбутньої професійної діяльності; 4) забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою й професійною освітою відповідно до обраного профілю, враховуючи соціально-економічні умови сучасності.

Відповідно до Концепції профільного навчання в означених навчальних закладах, які приймають участь у експерименті, моделювалась система до профільної підготовки та профорієнтації за напрямками: *інформаційний, психологічний, діяльнісний*. Враховуючи актуальність теми експерименту в районі визначились *такі напрямки дослідження*: створення пробразу до профільного навчання в 5-6 класах; відокремлення предметів до профільного навчання; вибудова індивідуального освітнього маршруту засобами базових дисциплін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, проведений районним методичним кабінетом, засвідчив, що існуючий досвід вчителів-дослідників зосереджується, головним чином, на обґрунтуванні загальних теоретичних основ профорієнтаційної роботи в навчальних закладах, при цьому недостатньо уваги приділяється пошукам інноваційних практичних форм і методів профорієнтації в процесі навчально-виховної роботи, використанню кращих зразків як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду, що призводить до недостатньо ефективної навчально-виховної роботи.

Враховуючи ці обставини, учасниками експерименту було визначено модель зі створення освітнього середовища до профільної підготовки та професійної орієнтації в кожному навчальному закладі, де відповідно до завдань експерименту розроблено гнучку систему навчальної та виховної роботи, визначено принципи і завдання освітньої діяльності в сучасних умовах, з використанням інноваційних технологій, комп'ютеризації, інтерактивних форм навчання і виховання.

Для визначення стану впровадження профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах району, сприяння створенню ефективного середовища допрофільної підготовки і профорієнтації було проведено моніторингове дослідження, мета якого спрямована на з'ясування впливу на якість профільного навчання, різних форм його організації, проблем які постають при організації допрофільної підготовки і профорієнтації безпосередньо в зазначених навчальних закладах.

Моніторингове дослідження I-го підготовчого етапу експерименту здійснювалось методом анкетування керівників, педагогів та учнів 5-9 класів, батьків (за зразками анкет). Дослідження проводилось анонімно, без вказівки прізвищ та імен респондентів. Всього охоплено анкетуванням: 19 керівників ЗНЗ (директори та заступники), 68 педагогів, 117 учнів та батьків із 8 шкіл району.

Результати дослідження можна визначити за такими показниками: 50% керівників ЗНЗ відзначають недостатню профорієнтаційну підготовку педагогічних працівників та відсутність спеціалістів-профорієнтологів у штатах загальноосвітніх навчальних закладів; 21% констатують факт відсутності чіткої взаємодії різних учасників профорієнтаційного процесу (органів працевлаштування, освіти, охорони здоров'я та ін.); 75% відзначають низький рівень відповідного матеріально-технічного та інформаційно-методичного забезпечення; 67% відзначили, що профорієнтаційні заходи, як правило, розраховані на середнього учня, відсутній індивідуальний, диференційований підхід до особистості сучасної учнівської молоді; тільки 26% учнів явили знання про існуючі сучасні професії, їх зміст, вимоги, шляхи отримання професії та перспективи професійної кар'єри; більшість респондентів (84%) мріють про гарну роботу, кар'єру в майбутньому й щасливе сімейне життя, а відмінне здоров'я й освіта потрібні їм як засоби для досягнення поставленої мети: тобто, їхній вибір несе в собі раціональні шляхи самовизначення, без урахування соціально-економічних вимог ринку праці та регіону проживання.

Експериментальна перевірка через анкетування учнів 11 класів показала, що існуюча система допрофільної підготовки та профорієнтації не є вагомим і вирішальним впливом на вибір майбутньої професії старшокласників; на питання «*Чи володієте ви інформацією про місцевий ринок праці та попит фахівців на ньому?*» - тільки 17 % учнів відповіли «Так», а на питання «*Чи відповідає обраний профіль навчання вашій майбутній професії?*» - 37% учнів відповіли «Так».

Основна мета профорієнтаційної роботи полягає в узгодженні або подоланні можливих суперечностей між соціумом і його окремими індивідами, які виникають на основі неадекватних уявлень останніх про характер своєї участі у суспільно-економічному просторі.

Загальні положення сучасної профорієнтаційної роботи ґрунтуються на **економічному, особистісному та соціальному підходах**, де: економічний підхід визначає напрямок профорієнтаційної роботи задля підвищення показників суспільного виробництва; особистісний підхід передбачає, що почуття морального та матеріального задоволення процесом і результатом праці, залежать від усвідомленого професійного вибору; соціальний підхід базується на тому, що усвідомлений професійний розподіл людей з урахуванням їх здібностей, нахилів, рівня освіти сприяє суспільному прогресу, знижує соціальну напруженість та розкриває можливості професійної самореалізації для кожного.

Аналіз результатів проведених моніторингових досліджень (керівники, учні, батьки, педагоги) дає можливість зробити висновки про те, що рівень до профільної підготовки та профорієнтаційної роботи знаходиться на задовільному рівні, але вимагає від педагогічних колективів удосконалення форм та методів роботи з усіма учасниками навчально-виховного процесу; створення умов профілізації освітнього середовища; прогнозування, відстеження й оперативного регулювання проявів в учнів стійкого ціннісного ставлення до галузевих знань майбутньої професії, визнання суті сучасного економічного виховання, як організованої педагогічної діяльності, яка спрямована на формування економічної культури в учнівської молоді.

Саме економічна культура передбачає формування в старшокласників певних моральних та ділових якостей, необхідних для їх майбутньої трудової діяльності: суспільної активності, підприємливості, ініціативності; господарського, бережливого ставлення до суспільного добра, раціоналізаторських здібностей, відповідальності, прагнення до рентабельності та продуктивності праці, високої професійної культури, особистого успіху й самореалізації. Саме на це наголошував президент НАПН України В.Кремень у своїй доповіді «Концептуальні засади підвищення економічної ефективності освіти України в сучасних умовах», визначаючи рівень розвитку суспільства як технологічний, прагматичний і прискорено прогресуючий.

Особлива актуальність економічного виховання визначається тим, що кожна людина стикається з проблемами економіки і в своїй професійній діяльності, і в особистому житті.

Сучасні вимоги ринку праці та економічні закони сьогодення спонукають учнів старших класів до оволодіння такими економічними навичками, як: проектування професійної кар'єри; виконання професійних обов'язків й трудових завдань згідно зі встановленими економічними та іншими нормативами; визначення результатів своєї праці за відповідними критеріями; пошуку шляхів підвищення ефективності своєї професійної діяльності через розвиток ключових компетенцій.

Програма експерименту *«Створення середовища до профільної підготовки та професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентісного підходу»* надає можливість розширити психолого-педагогічний простір навчально-вихованого процесу, зосередити особливу увагу на розвитку в учнів свідомого ставлення до головних, вузлових проблем життєдіяльності; на вироблення навичок перспективного бачення майбутнього, як особистісного, так і професійного (проектування життєдіяльності); їх життєвої активності та стилю життя; на розвиток здатності до саморефлексії та саморегуляції (самовиховання, самооцінки, самопізнання), до розширення соціокультурного світогляду.

Ефективність впровадження інноваційних психолого-педагогічних технологій залежить від здатності особистості передбачати й змінювати себе й структуру власної діяльності, до неперервної освіти протягом усього життя. На підставі вивчення сутності профорієнтаційної роботи Голопристанською районною методичною службою були визначені аспекти експериментальної роботи в навчальних закладах, де кожна ЗОШ змогла вибрати саме той напрямок експерименту, який є більш потрібним і актуальним, використовуючи особистісно-орієнтований та компетентісний підходи.

Великокардашинська та Пам'ятненська ЗОШ I-III ступенів визначили мету і завдання дослідження: розробити, експериментально перевірити та запровадити модель освітнього середовища в школі, в якому стає реальним забезпечити учням з різними потенційними здібностями можливість успішно розвиватися і отримувати достойний рівень освіти з профільною підготовкою, їх підтема загального експерименту стала *«Психолого-педагогічний супровід до профільної підготовки і профорієнтаційної роботи»*;

«Компетентісно орієнтований підхід в умовах організації і впровадження до профільної підготовки та профорієнтації в контексті підвищення якості освіти» - саме такий напрямок навчально-виховної роботи визначили Новософіївська та Гладківська ЗОШ I-III ступенів;

«Удосконалення професійно-педагогічної компетентності педагогів з питань профільної освіти» стало важливою темою для Голопристанської ЗОШ I-III ступенів №4 та Новозбур'ївської ЗОШ I-III ступенів №3;

«Створення індивідуальних освітніх маршрутів учнів у системі до профільного навчання» - Малокопанівська ЗОШ I-III ступенів;

Задоволення потреб громадян, суспільства і держави в профорієнтаційній, допрофесійній та професійній освіті, поглиблення базової трудової підготовки учнів 10 – 11-х класів відповідно їх бажань та творчого потенціалу – таку мету ставить перед собою педагогічний колектив Новозбур'ївського МНВК, визначаючи підтему експерименту *«Професійне навчання учнів в структурі технологічного профілю»*.

Забезпечення ефективного формування рівня соціальної зрілості учнів, достатнього для забезпечення їхньої автономності й самостійності в різних сферах життєдіяльності за умови створення у школі системи до профільної підготовки та профорієнтації на основі компетентісно орієнтованого підходу - таке завдання визначив педагогічний колектив Олексіївської ЗОШ I-III ступенів та обрав підтему експерименту *«Сучасні підходи професійного самовизначення учнів в системі виховної роботи в школі»*.

Таким чином, за результатами першого, підготовчого етапу експерименту у даних школах орієнтовно визначились система та підходи профорієнтаційної роботи, що включають в себе: психолого-педагогічну діагностику та створення розвиваючих тренінгових програм, спрямованих на розвиток самопізнання та самовизначення; знайомство з освітніми послугами та ринком праці регіону та залучення батьків до процесу вибору учнями професії. Враховуючи результати діагностики, було сплановано подальшу

методичну роботу на наступний навчальний рік (2012 - 2013), при цьому головним чинником виступило забезпечення умов кожному учневі для його самовиховання, саморозвитку та професійного самовизначення.

Розглядаючи професійну орієнтацію, як комплексну систему форм, методів і засобів впливу на особистість, де головною домінантою є самовизначення особистості, насамперед, не як об'єкта, а як суб'єкта саморозвитку та діяльності, суть якої полягає у підготовці особистості до професійного самовизначення; а процес саморозвитку покладено в основу формуючих функцій профорієнтації, засоби якої створюють сприятливі умови для усвідомлення процесів самореалізації, і спрямовані на оптимальне вирішення власних життєвих завдань (проектування життєдіяльності).

Таким чином, статус людини в суспільстві залежить від неї самої, де швидкоплинність соціального прогресу та сучасні динамічні зміни спонукають до необхідності в самовдосконаленні, саморозвитку, набуття професійної та життєвої компетентності, посилення відповідальності за успішну самореалізацію.

Бурхливий розвиток суспільства висуває серйозні вимоги до підростаючого покоління, в якому сучасний учень має володіти певними компетентностями, такими як: гнучко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях; самостійно та креативно мислити; володіти сучасними інформаційними технологіями, які швидко оновлюються, визначати завдання та знаходити шляхи їх раціонального вирішення; уміти працювати в колективі та мати розвинені комунікативні навички, розвивати соціокультурний світогляд, інтелект та творчі здібності; віднайти своє місце в соціальному просторі (проектування професійної кар'єри), усвідомлюючи свій внесок і відповідальність за майбутнє людства.

Життєтворчий і компетентнісний підходи найбільше відповідають реаліям сьогодення, оскільки сприяють розвитку суб'єктності й життєтворчості особистості, розвитку й реалізації її життєвого потенціалу в процесі вирішення проблемних життєвих завдань, з розв'язання яких і складається життя людини.

Щоб знайти своє місце в житті, ефективно опанувати життєві й соціальні ролі, випускник українського загальноосвітнього закладу має володіти певними якостями та вміннями:

- бути гнучким, мобільним, конкурентним і працездатним, вміти знаходити своє місце у динамічному, швидкоплинному соціально-економічному просторі, презентувати себе на ринку праці;
- критично й креативно мислити;
- використовувати знання як інструмент для розв'язання життєвих завдань;
- генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність;
- володіти комунікативною культурою та самоменджментом;
- вміти працювати в команді та вирішувати будь-які конфліктні ситуації;
- цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави;
- уміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення;
- бережливо ставитись до свого здоров'я та до здоров'я інших як найвищої цінності;
- бути здатним до вибору численних альтернатив, що пропонує сучасне життя.

Входження молодого покоління у глобалізований, динамічний світ, у відкрите суспільство актуалізує роль життєвих компетентностей учнів старших класів.

На наступному II етапі експериментальної роботи (2012 - 2013рр.) – педагогічні колективи зазначених навчальних закладів спрямовують свою роботу на розвиток у особистості старшокласників ключових компетентностей: ціннісно-смыслових, соціокультурних, учбово-пізнавальних, комунікативних, інформаційних, природознавчих і здоров'язберігаючих, та на визначення сучасних форм організації навчально-виховного процесу щодо планування майбутньої професійної кар'єри учнів.

Співпраця з доктором педагогічних наук Єльніковою Галиною Василівною та

лабораторією професійної орієнтації і виховання, яку очолює кандидат педагогічних наук Закатнов Дмитро Олексійович, стала науково-методичною платформою для більш ефективної та ґрунтовної реалізації проекту **«Створення середовища до профільної підготовки та професійної орієнтації в навчальному закладі на основі компетентного підходу»**, оскільки напрямок експериментальної роботи лабораторії професійної орієнтації і виховання спрямовано на опрацювання матеріалів щодо підготовки учнів до планування й реалізації професійної кар'єри: теоретичні й практичні аспекти та напрацювання педагогічних технологій підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри. Поєднання наукових, методологічних, методичних і практичних здобутків надає можливість розширити профорієнтаційний простір сьогодення, напрацювати нові форми, методи і підходи навчально-виховної роботи, де компетентісно спрямована освіта та розвиток соціоекономічної культури стає стрижневою інноваційною домінантою сучасної модернізації освіти за рахунок внесення фрагментів соціальних практик в освіту й активне залучення педагогічних колективів до інновацій. Саме ці обставини актуалізують завдання на проведення випереджальних, прогностичних експериментів та проектів із різних аспектів розвитку життєвої компетентності особистості, де мета такої пошукової роботи – це розробка концептуальних, змістовних і технологічних засад розвитку життєвої компетентності, освоєння учнівською молоддю технологій життєвого успіху, розширення соціокультурного світогляду, інтегрування в демократичне суспільство з ринковою економікою.

Вирішення поставлених завдань потребує координації досліджень у галузі педагогіки, психології, соціології, оскільки визначаючи суть профорієнтаційної роботи з **позицій педагогіки** – це допомога молоді у виборі професії, орієнтація учнів на ті чи інші спеціальності; з **позицій психології** – це прийняття особистістю рішення про свій професійний вибір, вплив на психіку учня з метою формування такого варіанту вибору, який би відповідав інтересам і здібностям особистості та знаходився б у відповідності із суспільними потребами; з **позицій соціології** профорієнтаційна робота є частиною процесу соціальної орієнтації молоді, бо вибір професії завжди обумовлений життєвою орієнтацією, прагненням особистості зайняти певне місце в соціальній структурі суспільства, в певній соціальній групі. Плідна співпраця педагогічного колективу з науковцями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України надає можливість всебічно і ґрунтовно вирішувати поставлені завдання перед сучасною освітою, відповідно до вимог суспільства й виробництва.

Загально відомо, що у процесі проведення масштабних експериментів із різних аспектів реформування школи народжуються прообрази *нових шкіл життєвої компетентності, які базуються на інноваційних концептуальних засадах*, передусім ідеях життєтворчості особистості, що сприяє становленню компетентної педагогіки. Усвідомлення сутності вимог до шкільної освіти сьогодення, визначення типології компетентностей та важливих особистісних професійних якостей сучасного вчителя, нададуть можливість здійснювати практичну допомогу учнівській молоді в розробці технологій їх життєдіяльності, а в подальшому, віднайти ресурси ефективної самоактуалізації й професійної самореалізації.

Запрошуємо усіх бажаючих до співпраці з науковцями лабораторії профорієнтації і виховання ПТО НАПН України, до створення спільних інноваційних проектів і програм.

Людмила Злочевська,
науковий співробітник лабораторії
профорієнтації і виховання ПТО
НАПН України

Инновационный эксперимент современности: «Создание среды к профильной подготовке и профессиональной ориентации в учебном заведении на основе компетентного подхода».

Людмила Злочевская

В статье отражен компетентностный подход к учебно-воспитательному процессу как действенный образовательный инструмент развития личности юношества, направленность на активное и конструктивное вхождение человека в современные общественные процессы, достижение высокого уровня самореализации личностного потенциала, жизненной компетентности и профессионального успеха.

Innovative experiment of contemporaneity: «Creation of environment to type preparation and professional orientation in educational establishment on the basis of competence approach».

Lyudmyla Zlochevska

In the article the competence going is reflected near an educational-educate process, as an effective educational instrument of development of personality of youth, his orientation on active and structural included of man in modern public processes, achievement by it high level of self-realization of personality potential, vital competence and vital success.

Key words: competence approach, type preparation, vocational orientation, self-realization, pedagogical experiment.